

TAITH PYLLAU
GLO CYMRU
PARC TREFTADAETH CWM RHONDDA
A WELSH COAL
MINING EXPERIENCE
RHONDDA HERITAGE PARK

TEGANAU OES FICTORIA - SUT I CHWARAE VICTORIAN TOYS - HOW TO PLAY

JACOBS LADDER

Mae'r 'Jacobs Ladder' yn degan sy'n twyllo'r llygaid. Pan rwyd ti'n dal un pen, mae'r blociau'n edrych fel eu bod nhw'n syrthio i lawr y llinynau ac yn troi drosodd. Er nad yw tarddiad y tegan yn hysbys, daeth yn boblogaidd iawn yn ystod diwedd teyrnasiad y Frenhines Fictoria. Daeth yr enw Jacobs Ladder o'r ysgol i'r nefoedd a gafodd ei grybwyll yn y Beibl.

I dwyllo'r llygaid....

Dalia'r bloc uchaf gyda'r rhuban sy'n wynebu'r tu allan. Yna tro dy arddwrn yn ôl ac ymlaen.

JACOBS LADDER

The Jacobs Ladder is a visual illusion toy that when held at one end the blocks seem to fall down the strings and the blocks look like they are flipping over. While the origins of the toy are unknown, it became very popular during the end of Queen Victoria's reign. The name Jacobs Ladder came from the biblical ladder to heaven which was mentioned in the bible.

To create the illusion...

Hold the top block with the single ribbon facing outwards. Then, rotate your wrist forward and backwards.

RHAFF SGIPIO

Byddai plant o deuluoedd tlawd yn defnyddio unrhyw raff yr oedden nhw'n gallu dod o hyd iddi i fwynhau sgipio drosti. Serch hynny, byddai gan blant o deuluoedd cyfoethog raffau sgipio gyda handlenni pren gyda lluniau neu batrymau wedi'u cerfio arnyn nhw.

I ddefnyddio'r rhaff sgipio...

Dalia un handlen bren ymhob llaw gyda'r rhaff yn cyffwrdd y llawr y tu ôl i ti. Sigla'r handlenni fel bod y rhaff yn dod dros dy ben. Unwaith bydd yn cyrraedd dy draed neidia drosto. Gwna hyn drosodd a throsodd nes dy fod ti'n blino.

SKIPPING ROPE

Children from poor families would use any rope they could find to skip over and enjoy. However, wealthy families would have skipping ropes with wooden handles that were engraved with pictures or patterns.

To use the skipping rope...

Place the wooden handles in both hands with the rope touching the ground behind you. Using the handles swing the rope so that it comes over your head. Once it gets to your feet jump and repeat the swinging motion and jumping until tired.

GWN POP

Mae gwn pop yn degan sy'n tanio pelen neu gorcyn ynghlwm wrth linyngan ddefnyddio aer cywasgedig. Mae hefyd yn gwneud sŵn popio.

I wneud i'r gwn wneud sŵn 'pop'...

Gwna'n siwr bod y corcyn yn y gwn, tynna'r glicied yn ôl ac yna ei wthio'n gyflym i mewn. Bydd hyn yn gwthio'r corcyn allan ac achosi iddo wneud sŵn 'pop'.

POP GUN

A pop gun is a toy that fires a pellet or cork attached to string by compressed air. It also makes a popping sound.

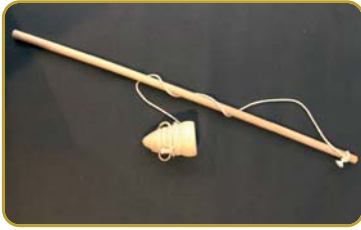
To 'pop' the gun...

Make sure that the cork is inside the gun, pull back the trigger and then push it swiftly inside. This will force the cork out and make it pop.

TAITH PYLLAU
GLO CYMRU
PARC TREFTADAETH CWM RHONDDA
A WELSH COAL
MINING EXPERIENCE
RHONDDA HERITAGE PARK

TEGANAU OES FICTORIA - SUT I CHWARAE VICTORIAN TOYS - HOW TO PLAY

CHWIP A THOP A THOPIAU TROI

I chwarae gyda'r chwip a thop...

lapia'r llinyn ar y ffon (y chwip) o amgylch y gwrthrych siâp silindr (y top) ac yna tynna'r ffon yn gyflym. Bydd hyn yn achosi i'r top droi. Er mwyn cadw'r top yn troi, bydd angen i ti chwipio'r ochrau gyda'r llinyn ar y ffon (y chwip).

Datblygodd hyn yn fersiwn symlach, sef y top troi...

Dalia'r darn o bren sy'n dod allan o'r top, ei droi rhwng dy fysedd a gadael iddo fynd. Bydd hyn yn achosi iddo i droi ar yr wyneb.

WHIP & TOP AND SPINNING TOPS

To play with the whip and top...

the string on the stick (the whip) should be wrapped around the cylindrical object (the top) and then you pull the stick sharply. This would cause the top to spin; to be able to keep it spinning you would have to whip the sides of it with the string on the stick (the whip).

This developed into a simpler version which is the spinning top...

You hold the bit of wood that comes out of the top and twist it between your fingers and let go. This would cause it to spin on the surface.

YO-YO

I chwarae gyda'r yo-yo....

Rho gylch y llinyn dros dy fys canol. Tro dy law fel bod y gledr yn wynebu i fyny gyda'r yo-yo yn dy gledr. Tro dy arddwrn i lawr a gadael i'r yo-yo fynd. Tro cledr dy law i wynebu'r llawr a'r yo-yo. Tynna llinyn y yo-yo unwaith y mae wedi ymestyn yn llawn i'w ddod yn ôl i dy law. Gwna hyn cymaint o weithiau â phosibl.

YO-YO

To play with the yo-yo...

Place the ring of the string over your middle finger. Turn your hand so that your palm is facing up with the yo-yo in your palm. Flick your wrist down and let go of the yo-yo. Turn your palm to face the floor and the yo-yo. Tug the yo-yo string once it is fully extended to bring it back into your hand. Repeat this for as many times as you can.

CALEIDOSGOP

Os wyt ti'n edrych drwy un pen o'r caleidosgop byddi di'n gweld llawer o batrymau lliwgar y tu mewn iddo. Unwaith rwyt ti wedi gwneud hyn, sigla'r caleidosgop a bydd patrwm arall yn ymddangos.

KALEIDOSCOPE

If you look through one end of the Kaleidoscope you can see lots of brightly coloured designs inside.

Once you have done this, shake the kaleidoscope and another pattern will appear.

TAITH PYLLAU
GLO CYMRU
PARC TREFTAETH CWM RHONDDA
A WELSH COAL
MINING EXPERIENCE
RHONDDA HERITAGE PARK

TEGANAU OES FICTORIA - SUT I CHWARAE VICTORIAN TOYS - HOW TO PLAY

CWGAN A PHÊL

Amcan y gêm yw troi'r bêl bren i'r cwpan ar ddiwedd y ffon.

Er mwyn gwneud hyn...

I wneud hyn, dalia'r ffon a symud dy arddwrn i lawr yn gyflym ac yna i fyny, bydd hyn yn taflu'r bêl i'r awyr. Os wyt ti'n llwyddiannus, bydd y bêl yn disgyn i mewn i'r gwpan.

CUP AND BALL

The object of the game is to swing the wooden ball into the cup on the end of the stick.

To be able to do this...

The player must hold the stem in their hand and jerk their wrist down and then upwards, which will toss the ball in the air. If skilful enough the ball will land in the cup.

SET TRÊN PREN

Byddai plant tlawd yn ystod Oes Fictoria wedi gallu fforddio set drên pren fel yr un yn y blwch yn unig. Byddai modd prynu darnau ychwanegol fel y cerbydau'n ddiweddarach i ychwanegu at y set trên sylfaenol. Byddai plant yn chwarae gyda nhw drwy eu tynnu ar draws y llawr gan wneud sŵn trên fel 'choo, choo'. Byddai hyn wedi rhoi oriau o hwyl.

WOODEN TRAIN SET

Poor Victorian children would have only been able to afford a wooden train set like the one in the box. A basic set would have been bought and extras like the carriages could be bought later on.

Children played with them by pulling them across the floor and making train sounds like 'choo choo'. This would have brought hours of fun.

JACOESE PREN

Mae'r jacoese pren yn hawdd i'w defnyddio.

Rhowch eich traed ar ben y blociau pren. Dalia'r llinyn yn dynn wrth sefyll a cherdda o gwmpas.

Bydd yn ofalus i beidio cwmpo!

WOODEN STILTS

The wooden stilts are simple to use.

Place your feet on top of the wooden blocks. Hold the string taught while standing up and walk along.

Be careful you don't fall!

WHIZZERS

I wneud i'r whizzers droi...

Dalia ddau ben y llinyn gyda'r disg yn y canol. Tro'r disg a bydd hyn yn gwneud i'r llinyn droi a throwch un ochr neu'r llall. Yna, tynna'r llinyn allan. Bydd hyn yn gwneud i'r llinyn ddadweindio a throi'r disg. Cyn iddo ddadweindio'n llwyr, gwna'n siwr bod y llinynau'n llac fel bod y llinyn yn weindio'n ôl i fyny a dy fod yn gallu dadweindio eto, gan ddilyn y cyfarwyddiadau unwaith eto.

WHIZZERS

To make the whizzers spin...

Hold both ends of the string with the disk in the middle. Turn the disk which will make the string twist and wind up either side. Then, pull the string out, which will make the string unwind and spin the disk. Before it has unwound fully, make sure the strings are slack so that the string will wind back up and you can unwind again, repeating the instructions.

TAITH PYLLAU
GLO CYMRU
PARC TREFTADAETH CWM RHONDDA
A WELSH COAL
MINING EXPERIENCE
RHONDDA HERITAGE PARK

TEGANAU OES FICTORIA - SUT I CHWARAE

VICTORIAN TOYS - HOW TO PLAY

DIABOLO

Gêm i un chwaraewr sy'n profi cytgord llaw a llygaid.

Dechreuwa gyda'r diabolo ar y llawr a'r llinyn oddi tano. Dylai'r llinyn fod o dan y canol, rhan fwyaf tenau'r diabolo, gydag un o'r ddau ben mwy trwchus yn wynebu'r chwaraewr. Yna, gan ddal polyn pren ymhob llaw, rolia'r diabolo o un ochr i'r llall nes iddo ddechrau troelli. Unwaith mae'n troelli, coda'r diabolo'n ysgafn o'r llawr gan ei gadw ar y llinyn. Symuda dy ddwylo i fyny ac i lawr i gadw'r Diabolo yn troelli.

Unwaith byddi di'n hyderus, ceisia daflu'r diabolo yn yr awyr a'i ddal eto ar y llinyn.

Mae modd gwneud hyn drwy symud y polion pren ar wahân i dynhau'r llinyn.

DIABOLO

A one player game that tests hand eye coordination.

Start with the diabolo on the ground with the string underneath. The string should sit under the centre, the thinnest part of the diabolo, with one of the two thicker ends facing the player. Then, holding a wooden pole in each hand roll the diabolo from side to side until it starts to spin. Once spinning gently lift the diabolo from the ground keeping it balanced on the string.

Move your hands up and down to keep the Diabolo spinning.

Once confident, try throwing the diabolo into the air and catching it again on the string. This can be achieved by quickly and briefly moving the wooden poles apart to tension the string.

GÊM RAS WÛY AR LLWY

Gêm i bedwar chwaraewr neu ragor os yw'n ras gyfnewid.

I chwarae'r gêm...

Rhaid i bob chwaraewr roi wÛy ar y llwy a rasio ei gilydd i'r llinell derfyn a rhoi'r wÛy yn y gwpan. Rhaid i'r wÛy aros ar y llwy drwy'r amser. Os bydd yn disgyn, bydd rhaid i'r chwaraewr fynd yn ôl i le mae e wedi gollwng yr wÛy, ei roi yn ôl ar y llwy a pharhau o'r pwynt yna yn y ras.

EGG AND SPOON RACE GAME

A four player game or more if played in a relay race.

To play the game...

Each player must place an egg on the spoon and race each other to the finish line and put the egg in the cup. The egg must stay on the spoon at all times, if it falls off the player must return to where they dropped it, place it back on the spoon and then continue from that point in the race.

TAITH PYLLAU
GLO CYMRU
PARC TREFTADAETH CWM RHONDDA
A WELSH COAL
MINING EXPERIENCE
RHONDDA HERITAGE PARK

TEGANAU OES FICTORIA - SUT I CHWARAE VICTORIAN TOYS - HOW TO PLAY

CEFFYL PREN

I chwarae gyda'r ceffyl pren, rho'r polyn pren rhwng dy goesau. Ar ôl gwneud hyn, carlana o gwmpas gan wneud synnau ceffyl fel gweryru. Byddai bechgyn a merched wedi mwynhau'r gêm egniol yma.

HOBBY HORSE

To play with the hobby horse, place the wooden pole between your legs.

Once this is done gallop around making horse sounds such as neigh. Both boys and girls would have found this a fun and energetic game.

CYLCHYN A FFON

Wrth chwarae gyda'r Cylchyn a'r Ffon, gwneud i'r cylchyn fynd bellaf yw nod y gêm. Er mwyn gwneud hyn, bydd angen i ti gadw'r cylchyn yn troi drwy ddilyn troadau'r cylchyn yn ysgafn i'w wthio ymlaen. Roedd hon yn gêm hynod gystadleuol i blant chwarae y tu allan.

HOOP AND STICK

When playing with the Hoop and Stick, the aim is to get the hoop to go the furthest. To do this the hook on the stick would be used to keep the hoop spinning by following the circular motions of the hoop and gently pushing it forward. This was a highly competitive game for children to play outside.